

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет лісового господарства та екології

Кафедра біології та захисту лісу

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

ЯРМОШИК АРТЕМ СВЯТОСЛАВОВИЧ

(прізвище, ім'я, по батькові здобувача вищої освіти)

УДК 630*6 (477.42)

(індекс)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**«Аналіз фінансово-господарської діяльності ДП «Городницьке ЛГ»
в умовах еколого-економічної нестабільності»**

(тема роботи)

205 – лісове господарство

(шифр і назва спеціальності)

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр

кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей,
результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

(підпис, ініціали та прізвище здобувача вищої освіти)

Керівник роботи

Швець Марина Василівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

к.б.н.

(науковий ступінь, вчене звання)

Житомир – 2020

Висновок кафедри _____ за
результатами попереднього захисту: _____

Протокол засідання кафедри _____ №
__ від «__» грудня 2020 р.

Завідувач кафедри _____

д.б.н., професор
(науковий ступінь, вчене звання)
«__» грудня 2020 р.

(підпис)

Житова Олена Петрівна
(прізвище ,ім'я, по батькові)

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Здобувач вищої освіти **Ярмошик Артем Святославович** захистив
(прізвище ,ім'я, по батькові)

кваліфікаційну роботу з оцінкою:

сума балів за 100-бальною шкалою _____

за шкалою ECTS _____

за національною шкалою _____

Секретар ЕК

(науковий ступінь, вчене звання)

(підпис)

(прізвище ,ім'я, по батькові)

АНОТАЦІЯ

Ярмошик А.С. : «Аналіз фінансово-господарської діяльності ДП «Городницьке ЛГ» в умовах еколого-економічної нестабільності». Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 205 – лісове господарство. – Поліський національний університет, Житомир, 2020.

У кваліфікаційній роботі проведений аналіз основних фінансово-господарських показників ДП «Городницьке ЛГ». Проаналізовано виробничу структуру реалізованої продукції за період 2017-2019 рр. у розрізі основних сортиментних позицій. Акцентується увага на випереджанні темпів росту заробітної плати, порівняно із темпами росту продуктивності праці, що негативно впливає на фінансові результати підприємства. Відмічено, що у 2019 році, порівняно з 2017 роком, чистий дохід зменшився на 2,6 %. Основною причиною є зниження рівня цін, що викликане економічною кризою в галузі. Встановлено, що в умовах фінансово-економічної кризи ДП «Городницьке ЛГ» здійснило оптимізацію промислово-виробничого персоналу підприємства. Чисельність працівників скоротилась на 62 особи, або на 19,2 %. Показник рентабельності продукції скоротився на 22,3 %, у зв'язку із швидкими темпами збільшення виробничої собівартості на 15,8 %. Тому підприємства галузі вимушені працювати в умовах дефіциту відповідної інформації і невизначеності, що ускладнює і так достатньо ризикову (з огляду на вплив природних чинників) діяльність.

Здійснено порівняння трьох останніх років, рентабельність діяльності підприємства не змінилась і залишається на рівні 0,5 %. Рівень рентабельності активів знизився на 0,2 %, у зв'язку із неефективним використанням необоротного і оборотного капіталу підприємства.

Ключові слова : аналіз, еколого-економічна нестабільність, ліквідність, лісгосподарська діяльність, лісоматеріали, рентабельність, чистий дохід, чистий прибуток.

ANNOTATION

Yarmoshyk A.S. : «Analysis of financial and economic activity of state enterprise «Gorodnytske forestry» in conditions of ecological and economic instability». Qualification work to obtain an educational master's degree in specialty 205 – forestry. – Polissia National University, Zhytomyr, 2020.

In the qualification work, the analysis of the main financial and economic indicators of the state enterprise «Gorodnytske forestry» was carried out. Analyzed the production structure of products sold for the period 2017-2019 in the context of the main assortment positions. Attention is focused on the outstripping growth rates of wages compared to the growth rates of labor productivity, which negatively affects the financial results of the enterprise. It was noted that in 2019 compared to 2017, net income decreased by 2.6 %. The main reason is the decline in the price level, which is caused by the economic crisis in the industry. It was found that in the conditions of the financial and economic crisis, the state enterprise «Gorodnytske forestry» carried out the optimization of the industrial and production personnel of the enterprise.

The number of employees decreased by 62 people, or 19.2 %. Profitability of production decreased by 22.3 %, due to the rapid growth of production costs by 15.8 %. Therefore, the enterprises of the industry are forced to work in conditions of a lack of relevant information and uncertainty, which complicates the already sufficiently risky (taking into account the influence of natural factors) activities.

Comparison of the last three years has been carried out, the profitability of the enterprise has not changed and remains at the level of 0.5 %. The level of return on assets decreased by 0.2 %, due to the inefficient use of the company's irreversible and working capital.

Key words : analysis, ecological and economic instability, liquidity, forestry activities, timber, profitability, net income, net profit.

ЗМІСТ

Анотація.....	3
Перелік умовних позначень і скорочень.....	6
Вступ.....	7
РОЗДІЛ 1. ХАРАКТЕРИСТИКА ДОСЛІДЖУВАНОВОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	9
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИ ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	13
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	17
3.1. Обсяги реалізації продукції та забезпеченість лісгоспу виробничими та трудовими ресурсами.....	17
3.2. Аналіз фінансового стану, ліквідності та Платоспроможності підприємства.....	22
3.3. Аналіз фінансових результатів та рентабельності діяльності ДП «Городницьке ЛГ»	23
Висновки	26
Рекомендації виробництву	28
Список використаних джерел.....	29
Додатки.....	33

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ І СКОРОЧЕНЬ

ЛГ – лісове господарство;

ДП – державне підприємство;

табл. – таблиця;

рис. – рисунок;

ВЛРЗ – вкриті лісовою рослинністю землі;

п.с. – пункти структури;

тис. грн. – тисяч гривень;

млн. грн – мільйонів.

ВСТУП

Наразі у лісовій галузі спостерігається досить складна ситуація, за якої у лісових екосистемах відстежується незбалансованість еколого-економічних факторів [15, 30]. Основним чинником погіршення ефективності управління лісогосподарськими підприємствами є складність планування в умовах нестабільної зовнішньої і внутрішньої кон'юктури ринку [18]. Тому важливим завданням є об'єктивна оцінка стану ведення господарської діяльності у лісгоспах.

Актуальність роботи полягає в оцінці фінансово-економічного стану підприємства, основних показників господарської діяльності, їхніх взаємозалежностей, впливу на ключові результати ведення лісового господарства з урахуванням сучасного кризового стану в галузі.

Метою роботи – є здійснення аналізу фінансово-господарської діяльності ДП «Городницьке ЛГ» в умовах еколого-економічної нестабільності і встановлення основних факторів, які впливають на основні показники ведення лісогосподарської діяльності.

Досягнення мети ґрунтувалось на основних *завданнях*:

1. Оцінити основні фінансові результати у ДП «Городницьке ЛГ» за 2017–2019 рр.
2. Визначити основні фактори, які впливають на результати ефективності роботи підприємства.
3. Встановити залежність між основними факторами, які впливають на ключові показники роботи підприємства.
4. Обґрунтувати проведений аналіз фінансово-господарської діяльності ДП «Городницьке ЛГ» за 2017–2019 рр.

Об'єкт дослідження – економіко-виробнича діяльність ДП «Городницьке ЛГ» в умовах галузевої кризи.

Предмет дослідження – аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства.

Методи досліджень. У роботі були використані статистичні, розрахунково-аналітичні, порівняльні, табличні, графічні методи.

Перелік публікацій автора за темою дослідження:

1. Yarmoshik A. S., Shvets M. V. Analysis of financial and economic activity state enterprise «Gorodnytske forestry» in conditions of modern instability. *Проблеми ведення та експлуатації лісових і мисливських ресурсів* : зб. матеріалів доп. учасн. II Всеукр. наук.-практ. конф. Житомир : ЖНАЕУ, 2020. С. 32–33.

2. Shvets M. V., **Yarmoshik A. S.** Analysis of modern financial and economic activity of state enterprise «Gorodnytske forestry». *Лісівнича наука : стан, проблеми, перспективи розвитку* : зб. матеріалів учасн. Міжнар. наук.-практ. конф. Харків : УкрНДІЛГА, 2020.

3. Ярмошик А. С. Оцінка фінансово-господарських показників функціонування ДП «Городницьке ЛГ». *Ліс, наука, молодь* : зб. матеріалів доп. учасн. Всеукр. наук.-практ. конф. Житомир : ЖНАЕУ, 2020. С. 197–198.

Практичне значення отриманих результатів

Отримані результати проведеного економічного аналізу можуть слугувати для подальшого прогнозування ефективної виробничої діяльності підприємства, оптимізації витрат, вдосконалення ведення кадрової політики.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків і додатків. Викладена на 44 сторінках комп'ютерного тексту, у тому числі основна частина – на 32 сторінках. Список використаної літератури – 41 літературне джерело.

РОЗДІЛ 1

ХАРАКТЕРИСТИКА ДОСЛІДЖУВАНОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

ДП «Городницьке лісове господарство» було створено у 1936 році. У подальших роках декілька разів реорнізовувалось (рис. 1).

Рис. 1. Сучасна адміністративна будівля ДП «Городницьке ЛГ»

До складу підприємства належить шість лісництв: Городницьке, Надслучанське, Липинське, Кленівське, Червоно-Вольське, Броницьке, Городницький автотранспортний цех та нижній склад [23]. Розміщений лісгосп на території Новоград-Волинського району Житомирської області. Лісові насадження відносяться до типового Полісся України. У загальному площа лісгоспу характеризується різноманітними ґрунтами, де ростуть різні деревні види. Адміністративно-організаційна структура лісгоспу подана в табл. 1.

До земель лісгосподарського значення відносяться землі, що вкриті лісовою рослинністю, а також не вкриті лісом ділянки, нелісові землі, які надаються у використання для потреб лісового господарства [41].

Таблиця 1

Адміністративно-організаційна структура підприємства

Назва лісництв, місцезнаходження адміністративних контор	Адміністративні райони, міста обласного підпорядкування	Площа, га
Броницьке, кв. 69	Новоград-Волинський	7150,0
Городницьке, кв. 62	Новоград-Волинський	6430,0
Надслучанське, кв. 11	Новоград-Волинський	6094,3
Кленівське, кв. 39	Новоград-Волинський	5324,0
Липинське, кв. 36	Новоград-Волинський	6526,0
Червоновольське, кв. 41	Новоград-Волинський	6038,0
Всього по лісгоспу	Новоград-Волинський	37562,3

Лісистість адміністративного району, на території якого розташований лісгосп, складає 30,2 %. Ліси на території району розташовані нерівномірно (табл. 2).

Таблиця 2

Існуючий поділ лісів на категорії у ДП «Городницьке ЛГ» [23]

Категорії лісів	Площа за даними лісовпорядкування	
	га	%
Ліси природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення (разом)	3651,7	9,7
у тому числі:		
Пам'ятки природи	57,0	0,2
Заказники	3503,5	9,3
Ліси наукового призначення, включаючи генетичні резервати	91,2	0,2
Рекреаційно-оздоровчі ліси (разом)	41453,5	11,1
у тому числі:		
Лісогосподарська частина лісів зелених зон	4141,8	11,0
Ліси у межах населених пунктів	11,7	0,1
Захисні ліси (разом)	368,9	1,0
у тому числі:		
Ліси уздовж берегів річок, навколо озер, водойм та ін.	368,9	1,0
Експлуатаційні ліси	29388,2	78,2
Усього по лісгоспу	37562,3	100,0

Господарська діяльність підприємства направлена на безперервне, невиснажливе і раціональне користування лісовими ресурсами, відтворення високопродуктивних стійких деревостанів, їхніх інших корисних властивостей [23]. Середній об'єм лісокористування (з 1 га вкритих лісовою рослинністю лісових земель) 2,9 м³, щорічний обсяг створення лісових культур – 285,7 м³ вказують на високу інтенсивність ведення лісового господарства [23].

Технічне і транспортне забезпечення лісгоспу достатнє для виконання виробничих завдань. Лісгосп повністю забезпечений транспортними засобами, виробничим та житловим фондом, а також кадрами постійних робітників. Існуюча організація лісгосподарських робіт в лісгоспі спрямована на успішне їх виконання (табл. 3).

Таблиця 3

Основні показники ведення лісового господарства. Рівень інтенсивності ведення лісового господарства

Найменування показників	Одиниця вимірів	За минулим лісовпорядкуванням	За теперішнім лісовпорядкуванням
1. Річний обсяг лісокористування (лік від) - усього	тис. м ³	104,53	114,09
в т.ч. від рубок головного користування	тис. м ³	83,45	86,39
2. Середній об'єм лісокористування з 1 га вкритих лісовою рослинністю лісових земель	м ³	2,90	3,60
3. Річний об'єм робіт з відтворення лісів:			
створення лісових культур	га	285,7	329,2
природне поновлення	га	70,3	109,5
сприяння природному поновленню	га		7,8

Економічна діяльність лісгоспу базується на заготівлі і реалізації деревної продукції від рубок головного користування. Ефективність лісозаготівлі в значній мірі залежить від наявності і стану лісотранспортної мережі, яка базується на

лісових автодорогах. Їх параметри і стан впливають на виконання лісогосподарських і лісозаготівельних робіт, строки вивезення лісової продукції та підвезення посадкового матеріалу, механізмів і працівників до місця робіт з охорони та захисту лісу, забезпечення своєчасної доставки працівників і інвентаря для боротьби з лісовими пожежами та шкідниками і збудниками хвороб лісу.

Тому в процесі провадження планованої діяльності ДП «Городницьке лісове господарство» передбачається удосконалення транспортної мережі в лісових масивах господарства, включаючи оптимізацію шляхів первинного транспортування деревини.

РОЗДІЛ 2 МЕТОДИ ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Термін метод (з грецьк. – шлях дослідження) тлумачать як спосіб пізнання явищ природи і суспільства, тобто конкретного предмета науки [2, 22]. Метод економічного аналізу – це комплексне, системне, вивчення економічної діяльності суб'єкта господарювання з метою об'єктивної оцінки всіх процесів господарської діяльності, для прийняття оптимального управлінського рішення, регулювання, контролю і планування подальших економіко-виробничих процесів [7, 9, 20, 21].

Особливостями методу економічного аналізу є:

- системний підхід до економічних явищ і процесів, який полягає в комплексному вивченні різних факторів і зв'язків, що впливають на господарські, економічні, фінансові результати діяльності;
- використання для аналізу системи показників, які глибоко та всебічно характеризують всі процеси господарювання підприємства;
- дослідження економічних процесів у динаміці, розвитку, встановлення зв'язку між окремими даними та визначення факторних показників впливу на результати господарської діяльності;
- поєднання синтезу і аналізу, як двох сторін вивчення, аналізу економічних процесів і явищ [13, 19, 34, 35].

Економічний аналіз розпочинають із вивчення підсумкових даних, після чого їх деталізують, узагальнюють та формулюють висновки. Метод економічного аналізу реалізується через використання конкретних методик економічного дослідження [10, 12, 25, 27].

Методика господарського аналізу – узагальнення результатів, досвіду, використання конкретних способів, прийомів, обробка і відображення аналітичної інформації [33, 37].

Елементи методики економічного аналізу :

- об'єкти аналізу;

- формування мети аналізу;
- система показників, за допомогою яких буде досліджуватись об'єкт аналізу;
- джерела інформації на які ґрунтується аналіз;
- алгоритм проведення дослідження;
- опис способів дослідження об'єкта аналізу;
- технічні засоби, які доцільно використовувати для аналітичного дослідження;
- оформлення результатів аналізу;
- використання результатів аналізу [11, 17].

Вибір конкретного способу чи прийому залежить від сформульованих завдань аналізу, особливостей процесів, які досліджуються, джерел інформації та інших чинників. Відомі різноманітні підходи до класифікації прийомів і способів аналізу. В основу класифікації приймають дві основні ознаки: рівень аналітичності та рівень об'єктивності. За рівнем об'єктивності розрізняють неформалізовані та формалізовані способи [3, 6, 24, 29]. *Неформалізовані способи* базуються на описі розрахунково-аналітичних процесів на логічному рівні, тобто використання досвіду, знань, інтуїції, а отже, характеризуються суб'єктивізмом. В основу *формалізованих способів* покладено строгі аналітичні залежності. Тобто, процес аналізу ґрунтується на проведенні математичних процедур, тому можуть бути повторно застосовані іншими особами, де результати будуть аналогічні [5, 31]. До таких методів можна віднести: традиційні прийоми економічної статистики, математично-статистині прийоми вивчення зв'язків (стохастичне моделювання), розрахунково-аналітичні методи економічних і фінансових обчислень, детермінованого факторного аналізу і оптимізації показників [26, 36].

Одним із основних методів дослідження в даній роботі є метод порівняння. Суть методу відображається у співставленні аналітичних значень з метою визначення певних ознак економічних тенденцій, явищ і закономірностей їх розвитку [14]. Даний метод дав змогу провести горизонтальний, вертикальний,

трендовий аналіз результатів діяльності лісгоспу за останні три роки. При порівнянні показників діяльності підприємства були використанні як абсолютні величини, так і відносні показники. Прикладом порівняння показників, які характеризуються абсолютною величиною, є аналіз фінансових результатів чистого доходу, прибутку, витрат.

До відносних показників аналізу належать: коефіцієнти рентабельності, ліквідності і платоспроможності [32, 39]. Практично у всіх таблицях був використаний *горизонтальний аналіз*, значення якого полягає у порівнянні показників протягом останніх трьох років і визначення відхилення. *Вертикальний аналіз* був використаний у дослідженні структури реалізації підприємства, де основним завданням було визначення питомої ваги кожної статті доходу у загальній реалізації з вираженням її у відсотках до загальної реалізації. *Трендовий аналіз* дав змогу оцінити позитивні або негативні тенденції основних показників фінансово-господарської діяльності підприємства, до яких належать: дохід, прибуток, рентабельність, продуктивність праці. Основними видами порівнянь є зіставлення фактичних даних звітного періоду з аналогічними показниками попередніх періодів, а також зіставлення фактичних показників із нормативними.

Наступним важливим методом аналізу і дослідження економічних показників являється *деталізація*. Даний метод полягає у деталізації узагальнюючого показника на складові частини і вивчення впливу кожної із них на загальний результат [28]. Прийом деталізації забезпечує встановлення та вимірювання негативного та позитивного впливів окремих факторів на узагальнюючий показник, з'ясування наслідків відхилення та оцінку таких змін. У нашій роботі даний метод був використаний за аналізу реалізації продукції підприємства, де показник реалізації містить велику кількість статей доходу.

Групування – один із важливих методів дослідження, метою якого є зведення економічних показників в однорідні групи за певними ознаками із систематизацією даних для аналітичного опрацювання. Групування проводять за

однією чи кількома ознаками [8, 16]. У нашій роботі групування відбулося за такими напрямками економічної діяльності: показниками ліквідності, платоспроможності, фінансових результатів і прибутковості, ефективності використання промислово-виробничого персоналу, витрат підприємства.

Відносні величини – наступний метод, який широко був використаний у даній роботі. Відносні значення показують співвідношення величини одного явища з величиною іншого. Відносні показники визначають відношення одного до іншого, прийнятого за базу порівняння [1, 4]. У нашій роботі були використані такі відносні величини: структури, динаміки, інтенсивності, ефективності. В основному, в роботі застосовували відносні величини у відсотках чи значеннях коефіцієнтів.

Середні величини – базовий економічний метод дослідження виробничих процесів господарської діяльності підприємства. Середньою величиною у роботі вважали узагальнену характеристику сукупності однорідних явищ за будь-яким показником [38]. За вивчення економічних явищ і процесів були використані такі середні величини: середня арифметична, середня хронологічна та середня геометрична. Даний метод застосований при розрахунках середньомісячної заробітної плати, середньорічної продуктивності праці, середньооблікової чисельності працюючих.

Отже, використані методи досліджень забезпечили аналіз основних показників фінансово-господарської діяльності досліджуваного підприємства, що дало можливість оцінити та зробити висновки щодо економічної діяльності. На їхній основі у подальших розділах запропоновані практичні рекомендації щодо покращення виробничо-економічної ефективності роботи лісгоспу.

РОЗДІЛ 3 АНАЛІЗ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

3.1. Обсяги реалізації продукції та забезпеченість лісгоспу виробничими та трудовими ресурсами

В основі економічної діяльності лісгосподарських підприємств є виробництво та реалізація лісової продукції. Нами проаналізовано виробничу структуру реалізованої продукції за період 2017-2019 рр. у розрізі основних сортиментних позицій. Наведені у табл. 3 дані свідчать про зміну структури реалізованої продукції. Загалом обсяг реалізації скоротився на 2,6 %. У зв'язку із запровадженням мораторію на експорт необробленої деревини, надходження від переробки деревини збільшились на 12,3 %, або на 1,8 млн. грн.

Таблиця 4

Структура реалізації продукції за період 2017-2019 рр. у ДП «Городницьке ЛГ»

Найменування	2017 рік		2018 рік		2019 рік		Відхилення		
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	+/-	%	п.с.
Лісоматеріали круглі	58560	43,6	83696	52,8	70457	53,8	11897	120,3	10,2
Дров'яна деревина промислового використання	27885	20,7	26079	16,4	24604	18,8	-3281	88,2	-1,9
Дров'яна деревина непромислового використання	30674	22,8	27490	17,3	16776	12,8	-13898	54,7	-10
Перероблена деревина	15164	11,3	18169	11,5	17023	13,0	1859	112,3	-1,7
Послуги у лісовому господарстві	2146	1,6	3134	2,0	2086	1,6	-60	97,2	0
Всього	134429	100,0	158568	100,0	130946	100,0	-3483	97,4	-

Також необхідно зауважити про зміни, які відбулися при реалізації круглих лісоматеріалів. Нами відмічено значне скорочення питомої ваги дров'яної

деревини непромислового та промислового використання, відповідно на 10,0 % та 1,9 % (рис. 2).

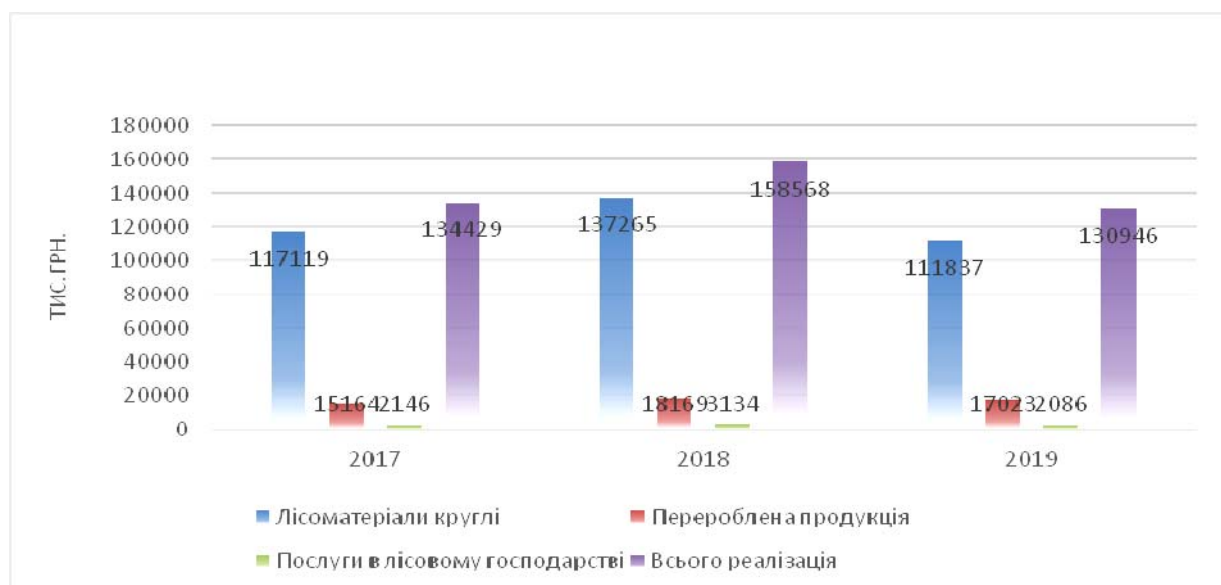

Рис. 2. Динаміка обсягів реалізації продукції у ДП «Городницьке ЛГ»

Водночас питома вага круглих лісоматеріалів у структурі реалізації збільшилась на 10,2 %, а в загальному – зросла на 120,3 %. Аналіз структури випуску та реалізації продукції свідчить про покращення сортиментної структури, а також про створення доданої вартості за рахунок обсягів переробленої деревини й ефективніше використання лісосічного фонду лісгоспу у 2019 році в порівнянні із показниками 2017 року (рис. 3).

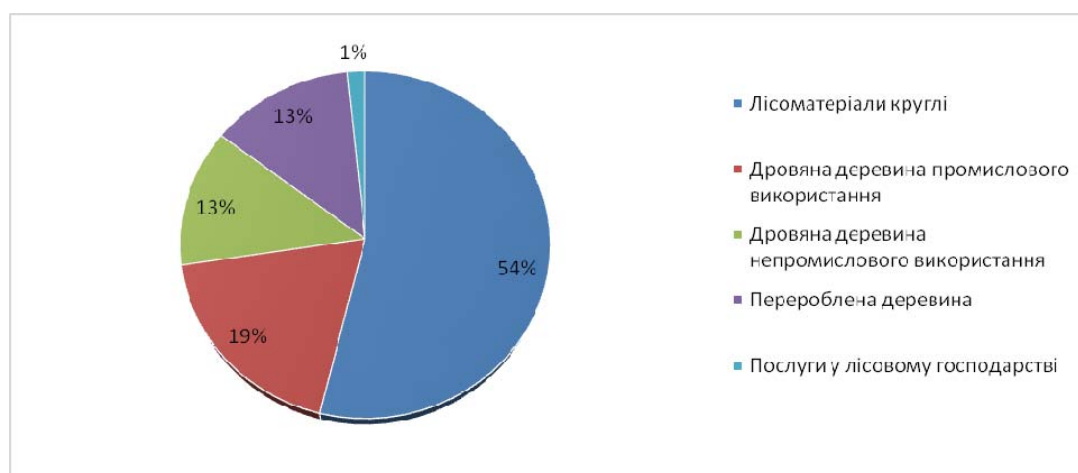

Рис. 3. Структура реалізації продукції в ДП «Городницьке ЛГ» у 2019 р.

Показники реалізації та виробництва продукції є основними індикаторами розвитку підприємства [36]. Важливими чинниками, що впливають на діяльність лісгоспу є екологічні та природно-кліматичні фактори. І саме доступ до інформації (що забезпечувала б обґрунтовані прогнози зміни названих чинників) здатен вплинути на управлінські рішення та стратегічні плани підприємств [40]. Дуже важливим для подальшого розвитку і прийняття ефективних рішень та контролю за витратами і доходами підприємства є розрахунок точки беззбитковості [41] (рис. 4).

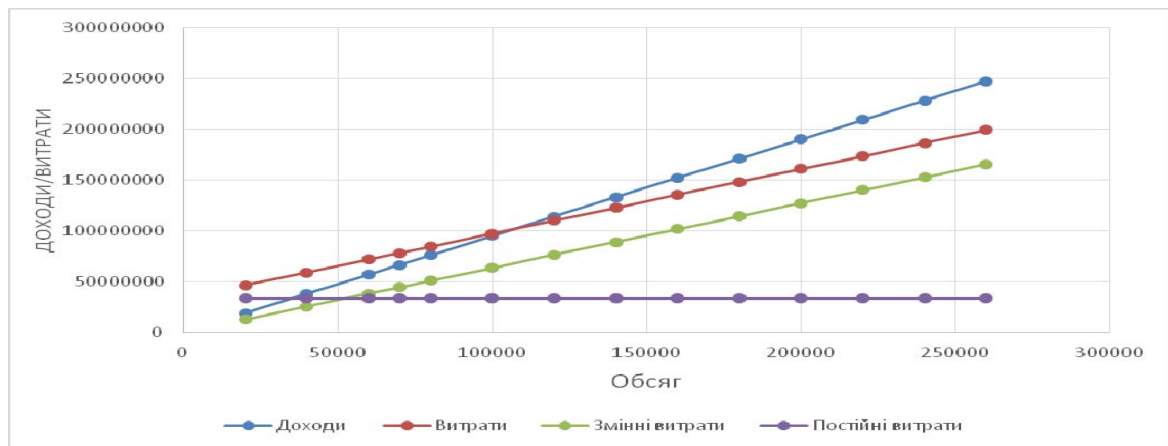

Рис. 4. Точка беззбитковості обсягу заготівлі та реалізації лісоматеріалів круглих у ДП «Городницьке ЛГ»

Обсяг виробництва та реалізації деревини у кількості 103811 м³ дає можливість підприємству забезпечити поріг рентабельності. Даний показник вказує обсяг виробництва за якого лісгосп забезпечує нульовий прибуток. Виробництво продукції обсягом більше 103811 м³ приносить прибуток лісгоспу і навпаки, за недосягнення даного рівня виробництва, призведе до збитковості господарської діяльності.

Одним із основних завдань підприємства є забезпечення його трудовими ресурсами. У наступній таблиці проаналізована динаміка середньооблікової чисельності працівників та ефективності використання промислово-виробничого

персоналу в господарстві (табл. 5). В умовах фінансово-економічної кризи ДП «Городницьке ЛГ» здійснило оптимізацію промислово-виробничого персоналу підприємства. Чисельність працівників скоротилась на 62 особи, або на 19,2 % [36].

Таблиця 5

Динаміка середньооблікової чисельності працівників та ефективності використання промислово-виробничого персоналу у ДП «Городницьке ЛГ»

Показники	Рік			Відхилення	
	2017	2018	2019	+/-	%
Середньооблікова чисельність працівників, осіб	323	399	261	-62	80,8
Середньорічна продуктивність праці на 1 працівника, тис. грн	416,2	397,4	501,7	85,5	120,5
Загальний фонд оплати праці, тис. грн	28080	40603	29635	1555	105,5
Середньомісячна заробітна плата на 1 працівника, грн	7245	8480	9462	2217	130,6

Раціональна оптимізація кадрів трудового колективу дала змогу зменшити фонд оплати праці, але незважаючи на це, середньомісячна заробітна плата зросла на 30,6 %. Продуктивність праці середньооблікового працівника зросла на 85,5 тис.грн., що становить 120,5 % [36]. За той самий період середньомісячна заробітна плата підвищилась на 2217 грн [41]. В умовах економічної кризи рівень середньомісячної оплати праці залишається вищим, ніж у середньому в галузі [40]. Важливо відмітити негативну тенденцію щодо випередження темпів росту заробітної плати, порівняно із темпами росту продуктивності праці, що негативно впливає на фінансові результати підприємства [36]. Тому важливим завданням підприємства є збалансування темпів росту продуктивності праці і заробітної плати – для покращення його фінансово-економічних показників у найближчий період [36, 40].

Ефективне використання трудових ресурсів є одним із найважливіших процесів управління підприємством. Ефективна кадрова політика дає можливість

оптимізувати виробничий процес і витрати лісгоспу [36]. Крім того, трудова міграція працездатного населення є однією з найскладніших у сучасних умовах соціально-економічного розвитку [41]. У таких умовах кадрового ринку важливою є здатність вчасно реагувати на зміни галузевих вимог, соціальних стандартів, динаміку ринку, забезпечення ефективності трудової політики [36].

Для досягнення поставлених цілей важливим фактором розвитку лісгоспу є його забезпеченість основними виробничими фондами [36] (табл. 6).

Таблиця 6

Забезпечення основними виробничими фондами ДП «Городницьке ЛГ»

Показники	Рік			Відхилення	
	2017	2018	2019	+/-	%
Середньорічна вартість основних фондів, тис. грн	46985	50324	52307	5322	111,3
Фондовіддача, грн	2,92	3,15	2,5	-0,42	85,6
Фондомісткість, грн	0,34	0,32	0,4	0,06	117,6
Фондоозброєність праці, тис. грн	145,5	126,1	200,4	54,9	137,7

Наведена таблиця свідчить, що підприємству вдалося наростити вартість основних виробничих фондів на 5322 тис. грн., що становить 111,3 % [36]. Збільшення вартості основних виробничих фондів є одним із індикаторів розвитку виробничих потужностей [41]. Зменшення показника фондовіддачі на 14,4 % є негативною тенденцією ефективності використання основних засобів [40]. Основною причиною є скорочення обсягів реалізації лісопродукції [36]. Це свідчить про те, що кожна гривня інвестована в основне виробництво у 2019 році принесла менший дохід від її використання, порівнюючи із 2017 роком [36, 41]. Відповідно показник фондомісткості зріс на 17,6 %, оскільки він є оберненим до показника фондовіддачі [36].

Фондоозброєність праці характеризує забезпеченість персоналу основними виробничими фондами. Здійснивши аналіз вищенаведеної таблиці, засвідчуємо, що даний показник збільшився на 54,9 тис. грн., що становить 37,7 % [36, 40, 41]. Приріст показника фондоозброєності праці можна оцінити як позитивну

тенденцію розвитку лісгоспу, що в майбутньому дасть змогу наростити обсяги продуктивності праці.

3.2. Аналіз фінансового стану, ліквідності та платоспроможності підприємства

Коефіцієнт автономії характеризує фінансову незалежність підприємства, здатність його забезпечити свою господарську діяльність за рахунок власних джерел. Даний коефіцієнт збільшився на 0,04 пункти. Це свідчить про позитивну тенденцію і відповідність затвердженому нормативу 0,5 пункта (табл. 7).

Таблиця 7

Оцінка фінансового стану та стійкості підприємства

Показники	Рік			Відхилення, +/-
	2017	2018	2019	
Коефіцієнт автономії (незалежності власного капіталу)	0,57	0,55	0,61	0,04
Коефіцієнт фінансової залежності	1,75	1,82	1,64	-0,11
Коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів	0,75	0,80	0,63	-0,12

Ще однією позитивною тенденцією у роботі підприємства є зниження коефіцієнта співвідношення позикових та власних коштів на 0,12 пункта у загальній структурі ресурсів господарства. Тому, можна зробити висновок, що з кожним роком підприємство все менше залучає позикові кошти для фінансування власної фінансово-господарської діяльності. Коефіцієнт абсолютної ліквідності зменшився на 0,01 за рахунок скорочення коштів лісгоспу на банківських рахунках на кінець 2019 року (табл. 8).

Таблиця 8

Показники ліквідності та платоспроможності підприємства

Показники	Рік			Відхилення, +/-
	2017	2018	2019	
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,03	0,03	0,02	-0,01
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,23	0,22	0,25	0,02
Коефіцієнт покриття	0,78	0,92	1,26	0,48

Потрібно також відміти, що значення показника абсолютної ліквідності є значно меншим за нормативне значення 0,2-0,25. Коефіцієнт швидкої ліквідності збільшився на 0,02 пункти. Значення даного показника є нижчим від нормативного на 0,45 пункти. Коефіцієнт загальної ліквідності (покриття) зріс на 0,48 пункти. Коефіцієнт покриття відповідає загальноприйнятому значенню, що свідчить про загальну платоспроможність лісгоспу. Основними факторами приросту коефіцієнта покриття є скорочення поточних зобов'язань, за рахунок заборгованості з контрагентами, виплат заробітної плати, розрахунки за паливно-мастильні матеріали та запасні частини. Загалом підприємство має дефіцит найбільш ліквідних активів, але в середньостроковій перспективі є достатня кількість поточних активів, які забезпечують ліквідність та платоспроможність лісгоспу.

3.3. Аналіз фінансових результатів та рентабельності діяльності ДП «Городницьке ЛГ»

Важливими показниками діяльності того чи іншого підприємства є отримані фінансові результати. Аналіз даних табл. 9 свідчить, що у 2019 році, порівняно з 2017 роком, чистий дохід зменшився на 2,6 %. Основною причиною є зниження рівня цін, що викликано економічною кризою в галузі.

Таблиця 9

Аналіз фінансових результатів ДП «Городницьке ЛГ»

Показники	Рік			Відхилення	
	2017	2018	2019	+/-	%
Чистий дохід від реалізації продукції та наданих послуг, тис. грн	134429	158568	130946	-3483	97,4
Виробнича собівартість реалізованої продукції, тис. грн	95883	121155	111041	15158	115,8
Валовий прибуток, тис. грн	38546	37413	19905	-18641	51,6
Інші операційні доходи, тис. грн	1704	1458	1201	-503	70,5
Адміністративні витрати, тис. грн	6624	9132	8133	1509	122,8

Витрати на збут, тис. грн	30798	25630	11025	-19773	35,8
Інші операційні витрати, тис. грн.	1950	2662	1100	-850	56,4
Прибуток від операційної діяльності, тис. грн.	878	1447	848	-30	96,6
Прибуток до оподаткування, тис. грн.	878	1447	848	-30	96,6
Чистий прибуток, тис. грн.	720	1187	695	-25	96,5

Виробнича собівартість зросла на 115,8 %, що пояснюється, в першу чергу, збільшенням фонду оплати праці, а також зростанням цін на паливно-мастильні матеріали. Валовий прибуток зменшився на 48,4 %, у зв'язу із зниженням чистого доходу, і навпаки – підвищенням виробничої собівартості. Адміністративні витрати зросли на 22,8 % за рахунок більш вартісного утримання загальногосподарських приміщень, збільшення заробітної плати (а відповідно і відрахувань на соціальні заходи управлінського персоналу), податків, які відносяться до даної статті витрат. Збутові витрати знизились на 64,2 %, що становить майже 20 млн. грн. у рік. Значне падіння збутових витрат обумовлюється відмовою підприємства транспортувати продукцію залізницею, на користь власного великогабаритного автотранспорту. Скорочення виручки від реалізації лісопродукції, за значного збільшення адміністративних і виробничих витрат, негативно вплинуло на чистий фінансовий результат діяльності підприємства. У зв'язку із зазначеними факторами чистий прибуток скоротився на 3,5 % (рис. 5).

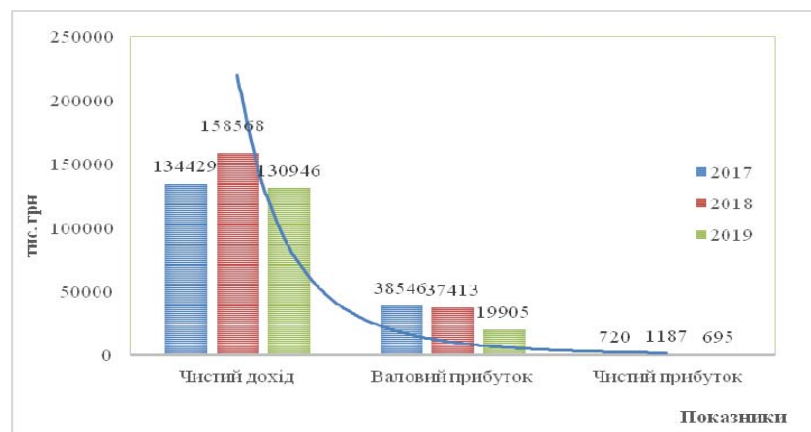

Рис. 5. Динаміка основних фінансових результатів діяльності підприємства

Основним показником, який характеризує ефективність фінансово-господарської діяльності підприємства є рентабельність. Аналіз рентабельності ДП «Городницьке ЛГ» наведено у табл. 10. Здійснивши порівня трьох останніх років, рентабельність діяльності підприємства не змінилась і залишається на рівні 0,5 %. Рівень рентабельності активів знизився на 0,2 %, у зв'язку із неефективним використанням необоротного і оборотного капіталу підприємства.

Таблиця 10

Аналіз рентабельності господарської діяльності ДП «Городницьке ЛГ» за 2017-2019 рр.

Показники	Рік			Відхилення, +/-
	2017	2018	2019	
Рентабельність діяльності, %	0,5	0,7	0,5	0,0
Рентабельність активів, %	2,8	4,3	2,6	-0,2
Рентабельність власного капіталу, %	4,7	7,6	4,4	-0,3
Рентабельність продукції, %	40,2	30,9	17,9	-22,3

Рентабельність власного капіталу також знизилась на 0,3 %, що свідчить про зменшення ефективності управління власними ресурсами підприємства. Показник рентабельності продукції скоротився на 22,3 %, у зв'язку із швидкими темпами збільшення виробничої собівартості на 15,8 %. Тому підприємства галузі вимушені працювати в умовах дефіциту відповідної інформації і невизначеності, що ускладнює і так достатньо ризикову (з огляду на вплив природних чинників) діяльність.

Отже, даний аналіз свідчить про зниження ефективності виробництва та загалом господарської діяльності підприємства. Першопричинами, які впливають на такий негативний результат, є зростання плати за використання лісових ресурсів, надмірні податки в лісовій галузі, ріст цін на запасні частини і матеріали для виробничих потреб підприємства, нестабільний стан національної валюти. Всі ці перелічені чинники супроводжувалися зниженням попиту на внутрішньому ринку, а відповідно, і зниженням цін на лісопродукцію.

ВИСНОВКИ

На основі проведеного аналізу фінансово-господарської діяльності можна зробити наступні висновки та рекомендації для подальшого розвитку підприємства.

1. Загалом обсяг реалізації продукції скоротився на 2,6 %, у зв'язку із запровадженням мораторію на експорт необробленої деревини, а також зниженням ціни на внутрішньому ринку. Це у свою чергу дало можливість збільшити обсяги переробки деревини на 12,3%.

2. Аналіз структури випуску та реалізації продукції свідчить про покращення сортиментної структури підприємства. Питома вага круглих лісоматеріалів у структурі реалізації зросла на 10,2 %, а в загальному –реалізація лісоматеріалів круглих збільшилась на 120,3 %. Дані показники свідчать про ефективніше використання лісосічного фонду підприємства.

3. В умовах фінансово-економічної кризи ДП «Городницьке ЛГ» здійснило оптимізацію промислово-виробничого персоналу підприємства. Чисельність працівників скоротилась на 62 особи (або на 19,2 %). Раціональна оптимізація кадрів трудового колективу дала змогу зменшити фонд оплати праці підприємства. Відмічено зростання продуктивності праці середньооблікового працівника на 85,5 тис.грн (120,5 %), що корелює із збільшенням рівня середньомісячної заробітної плати на 130,6 %.

4. Загалом діяльність підприємства оцінена нами як платоспроможна та фінансово незалежна. Коефіцієнт фінансової незалежності становить 61,0 %, що є свідченням автономії лісгоспу від зовнішніх джерел фінансування, а також наявність достатньої кількості власних фінансових інструментів (для забезпечення стабільної господарської діяльності). Підприємство спроможне погасити поточні зобов'язання, оскільки оборотні активи у 1,26 рази перевищують поточні зобов'язання лісгоспу. Необхідно виділити дефіцит найбільш ліквідних активів підприємства, що в першу чергу стосується коштів на банківських рахунках.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності становить 0,02 пункти, що значно нижче нормативного значення. Таке значення попереднього показника значно обмежує ліквідність і платоспроможність підприємства у короткостроковому періоді.

5. Найважливішим показником, який характеризує ефективність діяльності підприємства, являється прибуток або рентабельність господарської діяльності. Чистий прибуток лісгоспу за підсумками 2019 року склав 695 тис.грн, що на 25 тис. грн. менше, ніж за період 2017 року (або на 3,5 %). Рентабельність діяльності як у 2017р., так і у 2019 р. становить 0,5 %, що є свідченням малоефективної господарсько-економічної діяльності та межує на рівні збитковості підприємства.

РЕКОМЕНДАЦІ ВИРОБНИЦТВУ

1. В умовах мораторію на експорт лісоматеріалів та нестабільністю внутрішнього ринку деревини необхідно налагодити ефективне виробництво та управління переробки лісоматеріалів. Лісосировинна база та діючі виробничі потужності підприємства дають можливість збільшити питому вагу переробки із 13 % до 25 %. Нарощення виробництва та реалізації продукції переробки – це комплексний підхід, який дає можливість вирішити декілька важливих завдань. У першу чергу, завдяки високим експортним цінам на оброблену деревину, лісгосп підвищить рівень рентабельності із 0,5 % до 9 %, що дасть змогу вийти із зони ризику збитковості і додатково покращить інвестиційні можливості подальшого розвитку. Зростання обсягів переробки деревини створює додаткову вартість, а значить збільшується показник продуктивності праці.

2. За рахунок раціонального відбору та розкрязування деревини рекомендуємо покращити показник виходу лісоматеріалів круглих із 53,8 % до 60 %. Завдяки цьому підприємство зможе збільшити свої доходи від лісгосподарської діяльності, оскільки якісно зміниться структура лісозаготівлі та реалізації лісопродукції. Крім збільшення доходів підприємство зможе отримати додаткові прибутки, у зв'язку із тим, що ціна на лісоматеріали круглі значно вища, ніж на деревину виробничого призначення, а собівартість заготівлі є меншою.

3. Пропонуємо здійснювати на підприємстві безвідходне виробництво за рахунок накопичених лісосічних залишків та залишків від обробки деревини, що дасть можливість оптимізувати виробничу структуру, а також залучить додаткові кошти від реалізації паливної тріски.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бень Т. Г., Довбня С. Б. Інтегральна оцінка фінансового стану підприємства. *Фінанси України*. 2002. № 6. С. 52–60.
2. Білошкурський М. В. Деякі особливості діагностики кризового стану підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2005. № 3 (45). С. 85–89.
3. Бражко О. В. Фінансовий потенціал підприємства як результат взаємодії усіх елементів системи фінансових відносин. *Прометей*. 2011. № 3 (36). С. 289–292.
4. Василенко В. О., Ткаченко Т. І. Стратегічне управління підприємством: [навч. посіб.]. Київ: «Центр навч. літератури». 2014. 400 с.
5. Волинець І. Г. Сучасний стан розвитку підприємств лісового господарства в Україні: [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/31702/1/48-373-380.pd>. (Дата звернення 06.09.2020 р.).
6. Вудвуд В. В., Козакова І. Ф. Резерви зниження собівартості продукції як один із напрямків підвищення ефективності функціонування підприємства. *Інноваційна економіка*. 2013. № 8. С. 100–103.
7. Головка Т. В. Методика аналізу фінансової звітності підприємства. Київ: «Компас». 2000. 293 с.
8. Дзюбенко О. М. Оцінка фінансової стійкості лісогосподарських підприємств Житомирської області. *Агросвіт*. 2018. № 2. С. 77–82.
9. Дзюбенко О. М. Підходи до економічного аналізу рентабельності лісогосподарських підприємств. *Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: економічні науки*. 2018. № 1 (83). С. 9–14.
10. Дзюбенко О. М. Розвиток лісового господарства в Україні як середовища прямої дії на фінансовий потенціал в контексті розвитку його аналітичної оцінки. *Економічний простір*. 2017. № 125. С. 80–97.

11. Євдокимов В. В., Дзюбенко О. М. Економічний аналіз в системі фінансового планування діяльності лісогосподарських підприємств. *Проблеми економіки*. 2017. № 4. С. 271–279.
12. Жежкун І. М. Тенденції зміни фінансово-економічному стані лісогосподарських підприємств. *УКРНДІЛГА ім. Г.М. Висоцького*. 2009. Вип. 116. С. 282–289.
13. Зуєв Є. С. Щодо питання інтегрального оцінювання фінансового стану підприємств лісового господарства. *УКРНДІЛГА ім. Г.М. Висоцького*. 2009. Вип. 116. С. 276–280.
14. Ильин А. И., Сеница Л. М. Планирование на предприятии. Минск: «Новое знание». 2000. 416 с.
15. Клейнер Г. Б., Тамбовцев В. Л., Качалов Р. М. Предприятие в нестабильной рыночной среде: риски, стратегии, безопасность. Москва: «Економика». 1997. 288 с.
16. Коробов М. Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств : [навч. посібник]. Київ: «Знання». 2002. 294 с.
17. Лахтіонова Л. А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання [монографія]. Київ: «КНЕУ». 2001. 387 с.
18. Лисичко А. М. Економічний аналіз бізнес-процесів лісогосподарських підприємств. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2018. Вип. 1 (39). С. 74–82.
19. Майор О. В. Деякі проблеми ефективного розвитку лісових господарств України. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2005. Вип. 15.2. С. 122–125.
20. Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) на підприємствах, що належать до сфери управління Державного агентства лісових ресурсів України / наказ Державного агентства лісових ресурсів України від 14.05.2013 р. № 124. URL:

http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FN011487.html. (дата звернення 21.08.2020).

21. Мошак О. В. Застосування методів економічної діагностики в управлінні підприємствами лісового господарства. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. 2014. Вип. 10(1). С. 95–99.

22. Остапюк Н. А. Методика оцінки фінансового стану підприємства в умовах інфляції. *Вісник ЖДТУ*. 2011. № 1 (55). С. 127–129.

23. Проект організації і розвитку лісового господарства ДП «Городницьке ЛГ». Ірпінь. 2017. 323 с.

24. Савицкая Г. В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия. Минск: «Новое знание». 2000. 688 с.

25. Савицкая Г. В. Методика комплексного анализа хозяйственной деятельности. Москва: «ИНФРА-М». 2003. 303 с.

26. Салига К. С. Методичні підходи діагностування фінансового стану. *Економіка та підприємництво*. 2007. № 3. С.204–210.

27. Сметанюк О. А. Алгоритм визначення антикризових заходів на основі результатів діагностики фінансового стану підприємства. *Вісник СумДУ. Економіка*. 2007. № 1. С. 163–168.

28. Терещенко О. А. Дискриминантная модель интегральной оценки финансового положения предприятия. *Економіка України*. 2003. № 8. С. 38–45.

29. Ткачів С. М. Никитюк П. А. Аналіз фінансово-господарських показників лісового господарства регіону. *Економіка і суспільство*. 2017. № 9. С. 864–868.

30. Фурдичко О. І., Дребот О. А. Лісовий сектор економіки України: проблеми і перспективи розвитку економіки України. *Економіка України*. 2012. № 3. С. 70–80.

31. Цаль-Цалко Ю. С. Фінансова звітність підприємства та її аналіз : [навч. посібник]. Житомир: «ЖІТІ». 2001. 300 с.

32. Цаль-Цалко Ю. С., Холод Б. І. Економіка підприємства : [навч. посібник]. Житомир: «ЖІТІ». 2000. 388 с.
33. Чік М. Ю. Аспекти економічного аналізу на підприємствах лісового господарства. *Вісник ЖДТУ*. 2017. № 4 (82). С. 60–64.
34. Шеремет А. Д., Негашев Е. В. Методика финансового анализа деятельности коммерческих организаций. Москва: «ИНФРА-М». 2003. 237 с.
35. Шершун М. Х. Аналіз фінансово-господарської діяльності підприємств лісового господарства України. *Економічний аналіз*. 2012. Т. 10 (2). С. 141-144.
36. Ярмошик А. С. Оцінка фінансово-господарських показників функціонування ДП «Городницьке ЛГ». *Ліс, наука, молодь* : зб. матеріалів доп. учасн. Всеукр. наук.-практ. конф. Житомир : ЖНАЕУ, 2020. С. 197–198.
37. Kuprina N., Volodina O., Zavatska Yu. Features of the analysis of financial results of the enterprise activities in modern conditions. *Food Industry Economics*. 2019. V. 11. №. 3/2019). DOI : <https://doi.org/10.15673/fie.v11i3.1460>.
38. Krivka A., Stonkutė E. Complex analysis of financial state and performance of construction enterprises. *Business, management and education*. 2015. V. 13. P. 220–233.
39. Bublyk M., Petryshyn N., Medvid R. Analysis of export policy of timber trade in the conditions of international economic activity. *Economic Analysis*. 2019. V. 29. №. 3/2019. P. 5–11. DOI: <http://dx.doi.org/10.35774/econa2019.03.005>.
40. Yarmoshik A. S., Shvets M. V. Analysis of financial and economic activity state enterprise «Gorodnytske forestry» in conditions of modern instability. *Проблеми ведення та експлуатації лісових і мисливських ресурсів* : зб. матеріалів доп. учасн. II Всеукр. наук.-практ. конф. Житомир : ЖНАЕУ, 2020. С. 32–33.
41. Shvets M. V., Yarmoshik A. S. Analysis of modern financial and economic activity of state enterprise «Gorodnytske forestry». *Лісівнича наука : стан, проблеми, перспективи розвитку* : зб. матеріалів учасн. Міжнар. наук.-практ. конф. Харків : УкрНДІЛГА, 2020.